Lausunto

3.11.2022

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta torstai 10.11.2022 klo 12.00 / HE 116/2022 vp / Lausuntopyyntö

HE 116/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Suomen Yrittäjät ry kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä.

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät pitää lakiesitystä pääosin hyvin valmisteltuna, mutta suhtautuu sen täytäntöönpanon toimivuuteen varauksellisesti. Ehdotus valtiontuen käyttömahdollisuudesta on mielestämme perusteltu vain silloin, kun markkinoilla esiintyy selkeää markkinapuutetta. Tällöin valtiontuen käyttö ei häiritse tai vääristä markkinaehtoista rahoitustoimintaa.

Valtiontukea sisältävällä rahoituksella on perusteltua pyrkiä tuomaan suuria positiivisia ulkoisvaikutuksia aiheuttavia vihreän siirtymän investointeja lähemmäs yhteiskunnalle optimaalista tasoa. Näiden investointikohteiden etukäteen tunnistaminen on kuitenkin haastavaa, ja valtiontuen käytöstä tulisi olla todennettua lisäarvoa. Esitys ei mielestämme sisällä tarvittavia konkreettisia kriteerejä koskien tätä valtiontukien kanavoimiselle keskeistä arviointityötä.

Valtiontukien käyttämiseksi pitäisi pystyä erottamaan toisistaan 1. Hankkeet, jotka eivät saisi (riittävästi) yksityistä rahoitusta esimerkiksi liian suuren riskin takia, mutta olisivat rahoittamisen arvoisia ja 2. Hankkeet, jotka eivät saisi (riittävästi) yksityistä rahoitusta, koska ne eivät ole rahoittamisen arvoisia. Esityksen perusteella on jossain määrin epäselvää, millä konkreettisilla keinoilla tämä tavoite pyritään saavuttamaan.

Aiemmassa lausuntopalautteessa nousi keskeisesti esille markkinavääristymien ehkäiseminen ja kilpailuneutraliteetin varmistaminen. Esityksen mukaan nämä on huomioitu esityksen 7 § säädöskohtaisissa perusteluissa. Esityksen 7 § säädöskohtaiset perustelut koskien markkinavääristymien ehkäisemistä ja kilpailuneutraliteettia vetoavat pääasiassa välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamiseen. Lisäksi yleisellä tasolla mainitaan: ”*Toiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että markkinoilla säilyy tasavertainen kilpailuasetelma eivätkä mahdolliset käyttöön otettavat epäsymmetriset rahoitusehdot tai muut valtiontuet vääristä markkinoita.”*

Valtiontukien kilpailua vääristävät vaikutukset on siis otettu kiitettävästi huomioon käsitteellisellä tasolla, mutta meidän näkemyksemme mukaan niiden minimoimiseen tähtäävien konkreettisten toimintamallien edellytysten määrittely puuttuu esityksestä. Välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatetta voidaan soveltaa monella eri tavalla eikä siinä onnistuminen ole dikotominen muuttuja.

Lisäksi esityksessä todetaan, että yhtiö voisi ”*poiketa markkinaehtoisuudesta, mikäli tämä* ***objektiivisesti arvioituna*** *mahdollistaisi 1 §:ssä säädetyn yhtiön toiminnan tarkoituksen tehokkaamman toteutumisen kyseisessä yksittäistapauksessa tai valtiontukiohjelman ollessa kyseessä tukikelpoisten yritysten tasolla arvioituna.*” Olisi hyödyllistä kuvailla mainitun ”objektiivisen arvioinnin” kriteerit hallituksen esityksessä, jotta tämä ehto markkinaehtoisuudesta poikkeamiselle olisi vähemmän tulkinnanvarainen ja helpommin täytäntöönpantavissa.

Mielestämme on perusteltua, että yhtiön tekemiltä sijoituksilta edellytetään liiketaloudellista kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Toteamme kuitenkin, että esityksen perusteella jää edelleen jossain määrin epäselväksi, miten edellytetyn kannattavuuden pitkä aikaväli määritellään suhteessa valtiotukena myönnettävään osittaiseen tuottovaatimuksesta luopumiseen. Esityksessä käytetyssä kontekstissa myös pitkän aikavälin käsitettä olisi hyödyllistä tarkentaa.

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom
ekonomisti